



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolæ Præpositorum Generalium Ad Patres Et Fratres Societatis Jesu

Oliverius, Horatius

Pragae, 1711

IX. Ejusdem ad Provinciales Societatis. An: 1587. 28. Mart. De quibusdam
mediis, ad Societatis conservationem facientibus

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55386](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55386)

Præpositorum Generalium
Societatis JESU

IX.

R. P. N.

CLAUDII
AQUAVIVÆ

Præpositi Generalis V.

Quarta,

Ad Provinciales Societatis.

Anno 1587. 28. Martii.

*De quibusdam mediis ad Societa-
tis conservationem facientibus.*

I. **Q**uanti momenti sit Societatis no-
stræ conservatio, felixque in o-
mni virtutum genere progres-
sio; quanta etiam nobis incumbat obliga-
tio, vel sanguinem ipsum, si opus fuerit, ad
hæc consequenda profundendi; non est
quod hoc tempore apud RR. Vestras scri-
bendo commemorem. Illud tantum ad me-
moriam revocabo, hæc ipsa magna ex par-
te,

*Plurimum
pendet à
vigilan-
tia Super-
iorum.*

te, ab ea una pendere, ut Superiores solli
 ti sint ac vigiles omne genus incommo
 rum, priusquam augeatur, removendū
 & ad ea damna maturè præveniendā, quæ
 futuris temporibus succrescere possunt.
 Persuadere enim nobis debemus, nullam
 se apud homines rem vel per se tam sanctam
 vel tantis præfidiis firmatam ac munitam
 quæ tempore non labascit. Quod &
 multorum operum experientia splende
 non exiguo magnâque sanctitate ince
 rum plùs satis demonstrat. Unde non
 diocriter quidem cupio, ut ad illud resti
 randum ac perficiendum omni studio eni
 mur: quod D. Gregorius Nazianzenus or
 tione 1. in Julianum admonet. *Quem
 modum, inquit, in corporibus cum unum
 alterum membrum condoluit, reliqua membra
 haud difficulter emergunt, partique ma
 sanitatis bonum conservatur; interdum etiam
 accidit, ut partes aegre convalescant, atque
 ad ceteras redeant; at cum plura membra
 inter se dissident, acerbèque laborant, jam
 non potest quin totum corpus agrotet, atque
 perspicuo periculo sit; ad hunc modum in
 ditis quoque singulares morbos commodè
 totius Reipub. valetudine occultare contingit
 pluribus autem exulceratis, & morbo afflic
 atque oppressis, tota jam Respub. in pericu
 per-*

versatur. Quæ eò à me allata sunt, ut significem, dum pauci erunt in Societate nostra, qui ab illa perfectione spirituali degenerent quæ requiritur, & tamquam membra quædam infirma impediunt valetudinem integram & unionem totius corporis, fieri potest per Dei gratiam, ut reliqua membra non solum inde non inficiantur aut corrumpantur, sed ut hi etiam ipsi perfectæ aliquando sanitati restituantur. Verùm si acciderit, quod avertat Deus, ut istiusmodi hominum invalesceret valde numerus, manifestum esset universi corporis periculum. Proinde nullo modo contemni debet aut negligi defectus spiritûs ac disciplinæ in quocumque homine particulari, sed medicina potius ei adhibenda est, qua reducatur ad reliqui corporis conditionem ac statum. *Turpis est enim omnis pars, inquit Augustinus, suo toti non congruens.* Alioqui sine dubio futurum est, ut quemadmodum numerus ex unitatibus coalescit, ita negligentia nostrâ Societatis multitudo, ex singulis istis infirmis infirmetur, & prius damnum sentiamus, quam oculis prævideamus.

Et mihi sanè videtur perinde contingere in iis Religionibus, quæ longè late-
Similitudo à ripa fluminis.
que diffusæ sunt, multasque regiones ac ho-

mi-

mines complectuntur, ut in spatioso quodam terræ tractu aut agro, ad ripam aliquam fluminis confito, ad cujus tantam repellendam vim non paucos aggerum munitiones habet. Si enim ad aquarum impetus, ac conatus continuos, quibus modò in hanc, modò in illam partem se sinuant, continua etiam non adhibeatur diligentia ad ea reparanda, quæ fluminis aluvione atteruntur ac debilitantur; certum est, venturam aliquando repentimam aliquam inundationem, idque cum minimo expectatur, quæ universa dissipet atque demergat. Atque in hunc ipsum planerum, affirmat Gregorius Nazianzenus, solum se ut aquam immittere, exili quo foramine primùm, quo tamen paulatim ducto atque laxato, toto impetu influat que illabitur. Quam etiam ob causam hi planè necessarium visum est, vehementer ac sedulò RR. Vestris commendare eo amore quem in Societatem habent, zelo quem ad salutem ejus tuendam fecerunt, nonnulla capita earum rerum quæ in praxi consistunt, & in perfecta observatione illorum mediorum, quæ ad conservationem totius corporis pertinent. Jam enim satis constat ordinationem, præceptorum Regularumque multiplicationem nec

lis ipsis mederi semper, nec in Societate nostra necessariam esse, cum habeamus Constitutiones tanto spiritu, ac cælesti lumine conditas, regulasque tam plenas, claras, atque perfectas, ut manifestum sit nullum esse defectum, qui ex aliqua istarum prætermissione non nascatur; & qui è contra ex diligenti harum observatione efficacissimum non accipiat remedium.

2. Atque ut ab hoc ipso capite nostrorum Constitutionum ordiar, illud nobis certum, ac persuasum esset debet, Societatis institutum, modum gubernandi, occupationes, ac ministeria constituta ac fundata esse in perfectione quadam spirituali minime vulgari aut superficiali; sed exigere potius abnegationem veram, expolationemque affectus proprii, studium etiam ardens solidarum perfectarumque virtutum, ut §. 2. par. 10. B. P. N. IGNATIUS S. Mem. declarat. Hinc est, quod si in Societatis hominibus fundamentum hoc bene positum non fuerit, in pluribus rebus impedimenta magna occurrent, quibus idoneum satis non erit remedium, si difficultas tantum quæ præsens est, tollatur aut superetur; hoc enim nec firmum, nec diuturnum est, nec universam mali naturam attinget; sed ad ipsam radicem adhibenda est medicina. Itaque

*Socii tales
formandi,
quales
requirunt
Constitutiones.*

que si in diversis hominum gradibus, & Societas complectitur, suboriuntur aliquando tentationes aliquae, aut amaritudines in distributione officiorum ministeriorumque, ut sunt concionandi, prælegendi, accipiendi confessiones, docendi litteras superiores, aliisque rebus ejusmodi; in conceptionibus item, poenitentibusque ferendis vilissimis quibusque humilitatis ac paupertatis amore libenter accipiendis nonnunquam reperiantur subinde difficultates; eae omnino sine dubio ab unius hujus fundamenti defectu proficiscuntur. Ac proinde, cum confendit quis è Nostris, aut difficilem se habet in istiusmodi rerum aliqua, & Superior remedii causâ id tantum agit, ut in præsentia se vincat, nec studium adhibere ut interiùs emendetur aut juvetur, nequam assequetur quod desiderat: is enim ipse qui modò se accommodavit tempore deficiet postea in multis aliis, imò & ipsa per aliam occasionem, & fortasse etiam si prematur, non difficulter rumpetur quemadmodum in formanda cera aut vitæ contingit. Ut enim illa ad arbitrium nostrum flectamus & efformemus, necessarium est, ut materia mollis ac tractabilis sit. Nam qui postquam ea jam obduruerit, formare ac flectere velit, quidquid ille

tis ac industriæ adhibeat, non modò non id consequetur, sed potiùs dirumpet. Ità ad observationem Constitutionum regularùm-que nostrarum præcipuum in eo ponendum est momentum, ut homines Societatis tales sint, quales ipsæ Constitutiones ac regulæ requirunt.

3. Quibus consideratis, primum maximumque Superiorum studium, ac præcipua eorum diligentia, tum etiam vigilantia in eo esse debet, ut qui iis subsunt, in veris solidisque virtutibus progressum certum stabilèmq; faciant, quem ad finem summopere conducet, ut toto animo Superiores ad gubernationis curam se applicent, reliquis omnibus omissis, quæ eos impediunt ac distrahant; nec sese vel amicis invisendis, vel juvandis proximis, imò nec ipsâ concionandi frequentiam occupari sinant; multo minùs rerum temporalium sollicitudine: qua tamen certè ità Rectores nostros gravatos cernimus atque oppressos, ut vix respirent. Facile quidem video Collegiorum necessitates, egestatèmq; non exiguam cum numerosa personarum multitudine conjunctam (qua levare tamen non possumus) hujus incommodi magna ex parte extitisse causam; sed video etiam gravissima damna, quæ indè consequuntur. Et pro-

*Superior
omne cu-
ram diri-
gat ad re-
tam gu-
bernatio-
nem.*

O

pte-

pterea cupimus omnino, ut boni rerum tempo-
 poralium Procuratores istiusmodi Collegia
 assignentur; quorum industriâ Rectores
 parte sollicitudinis exonerati, quæ ad tempo-
 poralia pertinet, attentiores esse possint
 illa, quæ longè majoris sint momenti,
 in re cum Nostri ea præstiterint, quæ
 cii nostri sunt quoad res spirituales, ac
 vandos proximorum animos, confidendum
 debemus sanctissimam Dei providentiam
 necessitatibus etiam temporalibus minime
 se defuturam: quod & S. Augustinus ad-
 net, cujus verba ad hoc ipsum pertinent
 ex epistola quadam ad Episcopum suum
 lerium subijcere placet, quibus ostendit
 arbores vivæ, quæ homines sunt, dili-
 tius colerentur, facilius multo ac felicius
 ipsos Dei pauperes pascere, quàm agros
 ditusque Ecclesiastici; sic enim Dominus
 ad se loquentem introducit: *Serve neque
 si villa aliqua Ecclesie calumniosum ali-
 pateretur, cujus fructibus colligendis magis
 opera impenditur, neglecto agro quem regis
 sanguine meo; si quid agere pro ea posses
 pud judicem terra, nonne omnibus consensu
 tibus, nonnullis etiam jubentibus atque cogentibus
 tibus pergeres, & si contra judicaretur, nonne
 am trans mare proficisceris, atque hoc meum
 vel annum vel amplius, absentiam tuam*

la querela revocaret, nè alius possideret terram non animæ, sed corpori pauperum necessariam, quorum tamen famem vivæ arborum mea multo facilius mihi gratius, si diligenter colerentur, explerent? Quod si tantopere expedit ut Rectores aliique nostrorum etiam rerum, quæ ad nostrorum hominum victum ac sustentationem necessariæ sunt, quantum possunt, sollicitudinem fugiant; facile cernitur quanto minus qui Superiores sunt, externorum causis negotiisque sæcularibus implicari debeant, quæ non tantum professioni suæ in universum, sed particulatim etiam officio rectè gubernandi adversantur.

4. Et quia bona malæve capitis affectio ac dispositio in totum corpus facile redundat, & quales fuerint Superiores, tales, ut plurimum, reperiri solent subditi, ut 10. parte §. 8. dicitur, hinc fit ut bona Societatis gubernatio à bona Superiorum electione non parum dependeat. Quæ quidem electio etsi ad nos pertinet, nec quidquam magis desideramus, quàm hujusmodi Superiores ubique constituere, quales 4. parte c. 10. & par. 9. c. 6. describuntur (qua etiam in re, juvante Domino, omnem industriam diligentiamque nostram adhibebimus) duæ tamen res ad Præpositos Provinciales in

Apti Superiores eligendi.

hoc ipso pertinent. Prima ut post orationem ad Deum habitam, sollicitamque investigationem, ac consultationem cum quibuscum oportet, diligenter nos instrument de hominibus idoneis ad gubernandum, juxta eam instructionem, quam ipsa de re in Provincias misimus. Cui executionem, id est, informationem ad illam normam, quæ ibi præscripta cupimus omnino ut Procuratores, qui iam jam proximè sunt venturi, perfectam completamque ad nos deferant. Aliter res est, ut Provinciales sibi subordinatos superiores diligenter instruant, dirigant manu quasi ducant, formantque ad gubernandi virtutem, quo melius poterit utiliùsque præesse iis, qui sub eorum nomine serviunt Deo in hac sacra militia.

¶ Ad quam etiam rem non mediocriter interest, ut Provinciales in visitatione suis supra cetera omnia, id in primis curanciant, ut Superiores bene fungantur officio suis, præsertim (ut est dictum,) in re spiritualium promovendo studio, cui dediti & non mediocriter etiam in eo satisfati esse debent. Quod si subditorum in eos querelæ vel amaritudines, examinet oportebit, ut ipsis etiam adhibeatur correctio & emendatio, in quibus erit opus.

*Quenam
Provin-
cialis de
superiori-
bus cura?*

habeantur omnes subditorum querelæ pro-
tentationibus, sed audiantur cum caritate,
ac deinde, ut opus est, in Domino dirigantur.

Majori etiam quàm hactenus diligen-
tiâ constituentur in Collegiis Præfecti re-
rum spiritualium, præcipuè autem in iis,
quæ nostrorum hominum Seminaria sunt,
eligantur quàm aptissimi, etiam si aliis mini-
steriis eam ob causam incommodare oportet,
in quibus eos fortè occupatos esse contingat.
Permittatur etiam eis tempus, quo cum Nostris
commodè tractare possint, auctoritasque con-
servetur, ut majori fructu id ipsum præstent,
quandoquidem revera universum ædificium nostrum,
quod molimur, sicut jam dictum est, hoc maxime
fundamento spirituali nititur.

*Idoneos
Spiritus
Præfectos
constituas.*

Haberi debet non mediocris cura in
admissione Novitiorum, ut non nisi digni &
idonei admittantur: quique hujusmodi vo-
cationem habent, quæ ad Instituti nostri
constantiam est necessaria. Perfectè etiam
observare oportebit in iis instituendis, quæ
de probatione ipsorum in regulis Magistri
Novitiorum traduntur, nec erit dispensan-
dum in secundo tertiove probationis anno,
nisi gravi aliqua urgente necessitate, juxta
id quod alias à nobis, hac ipsa de re, ad Pro-

*Selectum
in admit-
tendis ad-
hibeat.*

vinciales scriptum est. Providendum
am diligenter, ut satis tempore, ac
dimittantur ii, qui (secundum Constitutio-
nes) utiles futuri Societati nostræ non
cabuntur.

*Curet, ut
Scholares
bene for-
mentur.*

6. In Scholaribus Societatis omni-
do nitendum erit, ut conservetur spiritus
devotionis fervor: curandum etiam ut
pus habeant vacandi studiis, & ut libe-
tur ab omnibus aliis occupationibus,
hoc ipsum impediunt. Videndum
in primis erit, nè ii ullo modo permittantur
in litterarum studiis progredi, qui super-
inquieti, aut malè mortificati animati
tentur, de quibus probabiliter existimari
poterit, si scientiis & doctrinâ ornati
non aliud esse, quàm eos armare in So-
cietatis damnum, sive nobiscum manserint
ve potius discesserint, quod aliquando
cessariò futurum est, nisi se emendant.
Quocirca invigilandum est primo quo
tempore ad verum in eis spiritum exci-
tum ac renovandum. Quod tentari po-
rit removendo illos ab occupationibus
diorum, reducendo ad solitas Novitiorum
probationes, exercendo in rebus humili-
ac contemptibilioribus, aliisque ejusmodi
exercitiis ac modis: è quibus tamen, si
fuerint, minùs proficere, aut emendan-

nem seriam ac sufficientem non consecutu-
ri, præstat maturè ut è Societate dimittan-
tur: vix enim credi poterunt damna atque
incommoda, quæ ab eiusmodi hominibus
Societas patitur, non tantùm ob molestias
illas, quas in dies afferunt (quanquam & hæ
permagnæ sunt) sed & multò magis quod
progressu tandem temporis, nisi ad Sacer-
dotium promoveantur, murmurant facile ac
tumultuantur. Si verò promoveantur, ma-
jores longè difficultates exhibent, nec po-
test Societas de eis esse secura: dilabuntur
postea ad prætensiones graduum, obloquun-
tur palàm, alienant animos simpliciorum ab
Instituto, scandalizant alios, & denique gra-
vissimè periculosissimèque nocent; quod
tunc maximè etiam faciunt, cùm operarii
jam aut Concionatores constituti, alliciunt
sibi animos Prælatorum populorùmque,
quo fit ut sæpe eos aliquamdiu tolerare, cum
incommodis jam enumeratis cogamur, &
tandem dimittere majori cum ipsorum ama-
ritudine, minorique proximorum benevo-
lencia ac ædificatione.

Sed quoniam tamen ad hos ipsos lu-
crandos omnia priùs ex caritate remedia
tentanda nobis sunt, quàm ad extremum il-
lud deveniatur; nec in promptu est, aut fa-
cile, quæ mensura patientiæ præstanda cui-

*In dimit-
tendis ne-
que festi-
net, nec
nimium
cunctetur.*

que sit, dijudicare; Provinciales aliqui facti
 strum etiam hac in re iudicium, tamquam
 universalem quamdam instructionem ac
 rectionem petierunt: quibus quod respo
 sum fuit, non erit fortasse alienum hoc
 co subijcere: Nimirum perdifficile esse
 perire modum, quo difficultates istius
 penitus tollantur, certamve regulam in
 universum constituere. Hoc enim pra
 unctioem Spiritus sancti, quam simili
 in rebus procurare debebunt diligenter
 Provinciales, (cum ad Deum recurrunt
 per orationes ac sacrificia, tum etiam
 ferendo cum immediatis Superioribus,
 rumque Consultoribus) dependet plurimum
 ex particularibus circumstantiis per
 rum, affectionumque quae in eis cert
 tur; nonnihil etiam ex qualitate reme
 rum jam adhibitorum, aut verò quae ad
 beri poterunt. Quae omnia cum ab i
 cilius dijudicari possint, qui rebus ipsis
 sentes interfunt; hoc tantum in univers
 dicendum videtur, experientiam ipsi
 ipsasque has difficultates docere, proba
 nem illam, quam diximus, dimissioni
 dilationem ex emendationis futurae spe
 diuturnam esse non debere, ut nunquam
 aliquid certi constituamus: sed videndum
 est suo tempore ac mature, quamnam

factionem præstent de se Societatis subditi. Quod si aliqui satis cogniti ac perspecti non fuerint, tentandi sunt probandique, idque in iis maxime rebus ex quibus non tantum Societas intelligat, quantarum virium ac virtutum sint, sed etiam ipsi se ipsos cognoscant. Et quando sine fructu cernuntur alicui adhibita remedia, exoneranda est Societas ab inutili arbore. Qua in re ut celerem nimis aut præcipitem esse non convenit Superiorem, ad determinandum iudicium, quod aliquis Instituto nostro sit ineptus, nisi prius ad exemplum misericordiae Christi, multum ac diligenter circumfoderit, finumque apposuerit, aliisque adjuncta opportuna applicaverit; ita ex altera parte non est opus vel tam cupidum esse illius commodi aut auxilii, quod ab iis posset Societas accipere; vel nimis timidum aut scrupulosum, nè videlicet dimittatur is, qui fortasse aliquo tempore emendare se possit: nisi enim hæc emendationis spes moraliter intelligenda ac limitanda sit, per universam vitam expectari debet, cum nulum sit tempus in quo mutare se homo in melius non valeat.

7. Quoad Concionatores, adhibeatur *Observanda* diligentia ut observentur Ordinationes ac *Concinatoribus.* regulæ, aliàs à nobis datæ ad conservatio-

nem spiritûs, & ad fructus in auditori-
 uberiores faciendos : seriò se applicent
 studium ac meditationem divinarum Scri-
 pturarum, Sanctorumque Patrum, præ-
 missis conceptibus ac inventionibus quibus-
 dam propriis minoris momenti, ut ma-
 cum dignitate ac utilitate, non solum
 cietatis ac proximorum, verum etiam
 rummet, rectè tractent verbum Dei.
 putetur efficaciter ambitio locorum ac
 pitorum honorabilium, humiliùmque
 temptus : & assuefiant omnes ad eam
 stia & humilitatis normam, quæ Societatis
 nostræ esse solet & convenit.

*Que à
 Confessa-
 riis?*

8. Animentur Confessarii, ut vero-
 mi affectu accingant se ad tam sanctum
 necessarium in Ecclesia Dei ministerium.
 Magni etiam interest ad Dei gloriam
 servitium, ut per aliquot menses in varia
 ca fructificatum mittantur. In quo
 efficacia poni debet, ut difficultates, quæ
 ejusmodi in rebus oriri solent, superentur.
 quod ità commodissimè fieri posse videtur
 si bini tantum vel etiam singuli per
 mittantur pro numero operariorum, qui
 mi erunt, aliique loco absentium substitu-
 antur. Quod si erunt fortè nonnullæ quæ
 relæ devotarum feminarum, aliorumque
 pœnitentium, qui istis ordinariè confite-

solent ; iis non difficulter occurri poterit per ipsos Confessarios, si ii, ut veri Societatis ac Obedientiæ filii, rem serio in se suscipiant, reddentque pœnitentibus hanc veram rationem, ita omnino in Domino expedire, ut ipsi tempus etiam aliquod in Missionibus ponant, quò pluribus profint ; ac nonnulla Domini ac Salvatoris sui causâ foris patiantur, redituros autem brevi ; nec alios interea suo loco defuturos ; non expedire verò ut vel pœnitentes sic ipsis adhærescant, vel ipsi uni sedi locove ita sint affixi, ut majorum commodorum causâ, non fiant aliquando mutationes. Hæc & ejusmodi si Nostri efficaciter ac syncerè dixerint, probabile est pœnitentibus satisfactum iri. Quod si aliter evenerit, aut si Nostri hoc ipsum præstare noluerint, indeque cerneretur, nimio eos affectu huic loco officiove inhærere, tum major esset necessitas eos separandi. Et profectò, ut verè dicamus, res est commiseratione digna, nec sine scrupulo, quod Operarii, ad res maximas pro animarum salute idonei, sedeant totos annos uni alicui sedi affixi, paucarum feminarum confessionibus occupati, quæ illuc ex sua tantum particulari devotione ter quaterve in hebdomada ventitant, cum interea per oppida, vicos, ac castella tam
mul-

multæ animæ reperiantur & auxilio in-
gentes, & ad auxilium accipiendum be-
dispositæ.

*Indiffe-
rentia ad
Gradus,
& mini-
steria.*

9. Interest multum ad pacem cûm
cietatis, tum hominum etiam particul
um, ut explicetur bene, serióque Nov
incolletur quantum pertinet ad resignat
nem indifferentiamque ad omnia minist
Societatis: præcipuè verò quod Cont
tiones nostræ habent de graduum in
Nostros diversitate, ut dum mollis ad
cera est, eam iudicii formam apprehende
ac imprimant de rebus nostris, ut existi
re postea nequeant rectè se non intell
se, aut fuisse deceptos. Provinciales
rem nos admoneant tempestivè, ac in
mationes mittant de promovendis ad g
dus juxta instructionem à nobis jam
fam: & particulatim meminerint, ut q
bus gradum Coadjutorum spiritualium
ri oportebit, id maturè fiat: ac ordinari
bona alioquin satisfactio habita fuerit, ut
septennium prorogandi non erunt.

*Malè di-
spositus
qui juvã-
dus?*

10. Quando aliquis animadvertit
non jam defectibus tantum communibus
ordinariis obnoxius esse, unaque aut ali
ra in re minùs satisfacere, sed in ipso ve
procedendi modo malè esse dispositus,
si, verbi causâ, constaret nimis vivam

bere passionem honoris, judicii tenacitatem, aut aliud hujusmodi impedimentum grave; ad hunc juvandum, siue scholaris sit, siue operarius, expediens fore videtur, si ab occupationibus liberetur, tempusque habeat cogitandi de se suisque rebus: qua durante deliberatione, paternè omnino admoneri debet de rei gravitate; ac invitari ut ipse media cogitet ac proponat, quæ efficacissima existimat ad se juvandum. Induci etiam oportebit, ut verum suæ emendationis desiderium concipiat, ita ut nullo modo Superiorem se tamquam adversarium habere existimet; sed potius ipse ex una parte, & Superior ex altera idem se onus portare existiment, ac ambò in unam eandemque rem voluntate ferantur.

11. Provinciales juxta regulam suam
14. procurent omnino, ut ordinationes, quæ hinc mittuntur, Superioribus aliis, qui in universa Provincia sunt, ac etiam Consultoribus manifestæ fiant. Nam præter instructionem ac lumen quod indè concipient ad exequenda illa quæ ordinantur, proderit etiam multum ut nos à pluribus certiores reddamur de rei successu in unoquoque Collegio.

12. Maximi momenti res est, cognitio Instituti tum in Superioribus qui gubernant,

Ordinationes cōmunicanda.

Notitia, & praxis

*Instituti
acquiren-
da.*

nant, tum etiam in Consultoribus qui
stunt: ideoque Provinciales præcipue
quamdam de eo curam habeant, ut frequen-
ter ab eis legantur, recteque intelligant
Constitutiones ac regulæ: de quibus etiam
expedit, ut in visitationibus suis, se præce-
tibus, fiant collationes ad rectam inte-
gentiam, veramque praxis rationem per-
piendam: credantque majorem inde fru-
ram utilitatem, quam existimatur: quem
modum è contrario non mediocriter damnum
affert Societati earum ignorantio, aut sci-
illarum exercitium in usu non fuerit. Per
suadere enim nobis debemus Societatem
nostram perinde se habere ac ædificium
gnum exquisitissima quadam architectura
designatum; quod ita compingat colligat
que ad invicem diversa membra ejusdem
molis ac structuræ, ut si una pars deficiat
cetera cohærere ac componi non possint
ut ad artificis ideam ac intentionem per-
niatur. Exemplum sit, si aliquis in ædifi-
cando hoc sibi proposuerit, ut rectum
tantam altitudinem perducatur, necessarium
curare debet, ut murus proportionatam ha-
beat latitudinem ac crassitiem, alioquin
tenuiorem fecerit, non poterit ædificium
ad designatam altitudinem elevare: idipsum
contingit in ceteris partibus. Quod etiam
fieri

finè dubio & in ædificio spirituali Societatis nostræ animadvertitur, ubi ex defectu observationis unius regulæ, impedimur sæpenumero nè observari possint aliæ. Ut ex defectu praxis eorum, quæ in prima parte Constitutionum habentur de admittendis, & in secunda de dimittendis, & in tertia de rectè instruendis quoad spiritum, & in quarta quoad litteras, eveniet nè fieri possit illud, quod parte quinta præscribitur de cooptandis in ipsum corpus Societatis: & tunc consequenter, si, qui incorporantur, ejusmodi non erunt, quales ibi describuntur, observari non poterit quod parte sexta de perfecta Obedientia dicitur: nec successum habere quod parte septima de instituendis Missionibus declaratur. Multò minùs quod disseritur parte octava de unione animorum ac vinculo caritatis inter Nostros conservando: nec denique quod decimâ de corporis Societatis tuendo bono statu. Ità ut defectus alicujus partis in hoc nostro ædificio, æstimari tantùm non debeat ex particulari damno aut incommodo quod infert, quantum ex conjunctione ac proportione, quam habet ad cetera structuræ membra, & ex commodis majoribus quæ impedire potest. Ac proinde valde commendatam esse cupimus intelligentiam praximque Constitutionum

num ac Regularum, tanquam rem pro
 plurimumque ad officium Provincialis
 tinentem in sua Provincia, quemad-
 dum & ad Generalem in univ[er]sa Societate.
 Nominatim verò cupimus ut hæc legi-
 tes regulæ particulari studio perfectè ob-
 ventur: ex Regulis Provincialis, 41
 100. Præpositi, 3. 16. 26. 48. & 72.
 sunt in officio Rectoris, 2. 15. 25. 61.
 70. Sacerdotum, 16. 17. & 18. Mag-
 Novitiorum, 56.

*Seniores
 bonò præ-
 eant ex-
 emplò*

13. Ponatur in eo diligentia, (con-
 contrarium vehementer solet Religio
 nocere) ut qui antiquiores sunt in Societate
 exemplum præbeant aliis veræ humili-
 & affectûs optimi erga paupertatem,
 dientiam, sui que contemptum: juniori-
 nim ac recentiores, quibus ante oculos
 fari deberent semper virtutes ac labores
 tiquorum ad imitationem, his prætere-
 libenter (pro naturæ nostræ inquinatæ
 ruptela) considerare solent ac imitari
 ctus. Ex altera autem parte non per-
 tatur juvenibus ac novis oblivisci illius
 destiæ ac reverentiæ, quam hujusmodi
 tiquis Patribus exhibere debent, confi-
 ratis eorum laboribus pro Christo toleratis
 officiisque plurimis rectè ac utiliter in
 cietate præstitis. Ad quam rem non

rùm conducet , ut ipsi Rectores exemplo suo præeant , procurantes ut ejusmodi bene meriti Patres sic in omnibus tractentur , ut eorum conditio ac virtus postulat : quod si fecerint ultra debitum caritatis ac officii, id etiam consequentur , ut tantò eos majori efficacia fructuque admonere possint , ad hoc ipsum exemplum præbendum , quod diximus , quantò majorem de eis curam habere se monstraverint.

14. Invigilandum seriò Provincialibus est , ut Superiores pro paterno affectu subditos gubernent, nulla inordinatæ benevolentiae in hunc magis quàm in illum significatione data. Et quemadmodum desiderandum est, imò etiam efficaciter procurandum , ut assuescant inferiores ad ferendas nonnullas Superiorum suorum imperfectiones , & conditiones quasdam naturales (certè enim non est ferendum, esse ità quosdam delicatos ac morosos, ut re quavis minima in Superiore offendantur) ità etiam justum est , ut ipsi Superiores intelligant, præcipuam officii sui partem in eo esse positam, ut Patres se exhibeant ; id quod subditi experiri debent, atque planè animadvertere, non tantùm in suarum necessitatum commoditatúmque cura ac sollicitudine , aliisque amoris signis ; verùm in ipsis etiam re-

Superior cum subditis agat paterne.

Quis in

P pre-

correctio-
ne modus
adhiben-
dus?

prehensionibus, mortificationibus, ac p
nitentiis, quæ sibi imponuntur. Qu
re etsi copiosè satis scriptimus in Epist
nostra prima ad Superiores (quam ab om
bus haberi, atque etiam aliquando re
cupimus) hoc unum tamen hoc loco
jungendum videtur, nullo modo comm
tendum esse, ut subditi quavis in caus
ulcerentur aut verò exacerbentur: hoc
nim non solum ad emendationem non p
est, sed effectum planè contrarium pro
cit; aversionem nimirum talem, quæ co
viam aditumque obstruit, quo juvari
sint per ejusmodi Superiores. In quam
tentiam scribit D. Gregorius Nazianzen
filiorum suorum nomine, ad Vitalian
quemdam, expedire Patribus, quo
conservent, & majori erga se obedienti
tineant, multa dissimulare. *Quo fit, ut
ut multa quæ vident, videre se dissimul
multa se minimè audivisse fingant, quæ
bus infixæ habent. Verendum enim sibi
intelligunt, nè si ob quavis errata filios
guant, frontem tandem ipsi perfricent ab
sóque omni pudore (qui non leve parent
adjumentum affert) temerè in scelus
prorumpant. Contumacia enim impud
am atque audaciam parit: clementia
hoc efficit, ut ii quibus noxa condonata*

parcius in posterum peccent. Quod cum in omnibus hominibus locum habet, tum praesertim in filiis, qui cum propinquum paterna gloria exemplum habeant, non tam violenta manu coercendi sunt, quam benevolentia vinculis constringendi & retinendi. Nec tamen eâ causâ hoc dico, quòd velim Superiores omnia in filiis errata dissimulare, permitteréque ut in dies in pejora ruant (hoc enim damna gravissima inferret non tantùm Religioni, sed ipsis etiam qui sic tolerarentur) sed ut considerent non esse perpetuò urgendos delinquentes: semper enim premere, nervumque stringere, semper offensionem præ se ferre, parenti etiam in imparibus inæqualibusque peccatis diffidentiam quoque ostendere, suspiciones alere, temporis præteriti commissâ exprobrare, ac denique desperationem emendationis infinuare, nihil aliud est quam errantes præcipitare, omne frenum timoris disrumpere, & ipsas habenas, quibus regebantur, sibi ipsis de manu excutere.

15. De unionis ac fraternæ caritatis *Lasiva* necessitate ad Societatis nostræ conserva- *charitatis* tionem, utilitatémque animarum, quæ in- *funditus* *extirpan-* *da.* dè sperari potest, non pauca diximus potestremis nostris litteris. Hic illud addam, ponendum esse omne studium, ut radicitus

evellatur quidquid eam offenderit. Illud
 autem in primis manifestum est, propriam
 cujusque existimationem, honorumque
 festationem, invidiam ubique ac æmulationem
 gignere. Disparitas etiam iudiciorum
 non potest quin animorum etiam disjunctio-
 nem parturiat. Murmurandi consuetudo
 & nimia loquendi licentia, qua nonnulli
 nè scrupulo in Fratrum suorum negotiis
 utuntur, venenum quoddam concordie
 habendum est. Quapropter si occurrat
 tunc aliquid (ut homines sumus) quo integritas
 istius unionis violetur, curabunt Superiores
 ut curetur penitus: nec satis esse
 contenti, tamquam fasciam quadam plagam
 præsens obducere, ita ut operiatur potius
 quam sanetur. Periculum enim est, ut
 paulatim recrudescente animus odio
 ceretur: & proinde in similibus rebus
 curia parva non sunt parvi facienda. Idem
 S. Augustinus ad Profuturum scribens
 gregie quidem explicat, affirmans con-
 planè faciendum esse in istiusmodi animi
 defectibus, atque in peregrinis hospitio
 capiendis. Illic enim præstat aliquando
 malum aliquem hospitem in domum ad-
 mittere, quam per nimiam examinandi dilige-
 tiam bonum aliquem excludere: hæc
 contrarium planè agendum. Deinde

de modo, quo generatur in nobis odium, sic infert: *Subrepat autem odium dum nulli irascenti ira sua videtur injusta: ita enim inveterascens ira fit odium, dum quasi justi doctoris admixta dulcedo diutius eam in vase detinet, donec totum acescat, vasque corrumpat.* Hæc S. Augustinus: qui post hujusmodi comparationem, hæc ipsa pulcerrima verba subjungit: *Nam incomparabiliter salubrius est etiam ira justæ pulsanti non aperire penetrale cordis, quàm admittere non facile recessuram & perventuram de surculo ad trabem. Audet quippe impudenter etiam crescere citius quàm putatur: non erubescit in tenebris, cum super eam sol occiderit.*

16. Quandoquidem autem vita nostra ea est, quæ mixta dicitur, nostrique Institutii finis non tantum salutem perfectionemque propriam, sed proximorum etiam, quoad fieri per nos poterit, complectitur; necesse est ut omnem diligentiam industriamque adhibeamus, quò errantes animæ ad suum Creatorem reducantur, per illa media ac caritatis opera, quæ in nostri Instituti formula Constitutionibusque describuntur. Et qui recipere se vellet ab hac consuetudine ac communicatione cum proximis, ut sibi tantum vacaret, & ut fugeret distractiones ac molestias, quæ genus hoc vitæ

Proximè
juvandi
sunt modo,
ac mediis
Societatis.

concomitari solent, clarum esset tentationem esse, quam spiritus alienus à nostra catione suggerit. Illud tamen diligenter advertendum est, ut modus is in juvenibus proximis teneatur, qui nostræ vocatæ proprius est. Nam cum duo sint ab Instituto nostro præscripta, auxilium nimirum proximorum, modusque juvandi; sæpe fit, ut nonnulli rem ipsam ab Instituto accipientes, contempnant ejus agendum: id quod decursu temporis periculum valde Societati nostræ esse posset.

Quest. circa reg. 9. 19. vus enim Bonaventura affirmat, intercipuas causas Religiones evertendi, et tisse nimiam externarum occupationum quantiam, quæ, ut inquit ille, corda dicitur hit, & omnem affectum devotionis estinguit. Quo circa si ipsi nos conservare volumus, necessarium erit, ut & in modum agendi, & in ipso etiam tempore moderatorem adhibeamus. In agendi modo, in ipsis etiam mediis occupationibus meminisse debemus cum divinæ præsentiam, nisque qui nos ad occupationes illas invitavit, tum Religiosæ etiam professionis nostræ; & quid personam nostram deceat, denique earum omnium circumstantiarum quæ ad illud opus rectè præstandum regulis nostris præscribuntur Verbi gratia

accipiendis infirmorum Confessionibus, ut socius eo loco sit unde videre nos possit: Dum ad populum concionamur, non oblivisci vitæ etiam exemplô auditores instruere, ut Regula 18. Sacerdotum ac Concionatorum 3. admonet. Atque ità quoque ceteris in rebus: adeò ut si rectam in omnibus intentionem habentes, præfidiisque idoneis auxiliisque utentes, quæ nostra nobis Religio subministrat, nobis ipsi non defuerimus, sperandum sit per divinam gratiam, & per influxum illum cælestem, ac restorationem spiritualem, quam Salvatoris nostri bonitas ità laborantibus impertire solet, majoribus nos viribus, consolatione, ac securitate, progredi posse per semitas istas alioqui difficiles: in quibus quidem duarum rerum nos admonet Jeremias Propheta illis verbis: *Prohibe pedem tuum à nuditate, ac guttur tuum à siti*, quarum utraque sine dubio summopere nobis necessaria est. Nam nisi in hoc itinere pedes nostros bene munitos præfidiis his, quæ jam diximus, custodiamus, periculum est non tantùm, nè mundi hujus luto inquinentur aut vulnerentur spinis, sed (ut notat S. Hieronymus in illum ipsum locum) nè à venenatis etiam serpentibus mordeantur. Ex altera etiam parte nisi rore aliquo ac refrigerio cælesti, in

his aliquando laboribus reficiamur, ac consolationibus sustentemur; certum est, ut tranquillitatem nostram futuram tantam, ut tantum itineris conficere nequeamus. Sed mentem cum ad vires colligendas recipimus, nos ad interiores animi motiones, Deum contemplationes, & ex iis egredimur, ut proximorum necessitates: non est difficile retinere in eadem actione cum tranquillitatem, tum vigorem etiam animi nostrum.

Epist. 116. de D. Augustinus ad Nebridium scribit, cum dixisset ex separatione a tumultu et strepituque rerum istarum, gigni in animo quoddam gaudium, cui nullum humanum gaudium ulla ex parte comparari potest; subjungit etiam hæc verba: *si in naturam humanam talis vita non daretur, cur aliquando evenit ista securitas? cur non crebrius, quanto quis in mentalibus adorat Deum? cur in actu humano plerumque ista tranquillitas manet? ex illo adyto ad agendum quisque procedit.* Ecce ab experientia propria demonstratur nobis hic sanctus Pater, tum securitatem et tranquillitatemque lætitiæ reperiri, quando in mentalibus cordis cum Deo tractamus; tum pacem etiam ac tranquillitatem in actionibus retineri, quando ex interiori hoc confugio, tamquam armati ac splendentes

confortio Dei, eximus ad quærendas animas ipsius gloriæ divinæ causâ. Ex quo facile cernitur, quanta sit orationis necessitas, & quantum nostra intersit diligenter ac fructuosè facere, quod ex regula quotidie facimus.

17. Præterea in ipso tempore moderationem adhibendam esse: quia præter hanc diligentiam jam explicatam, quam ob infirmitatem nostram certum est nec omnibus facilem esse, nec à plurimis tam perfectè præstari posse, quàm expediret, necessarium est quandoque tempus nobis vacuum à negotiis concedi, licet sanctis ac utilibus; quo respiremus aliquantum, ac vires spirituales restauremus: simulque nos & nobis ipsis & proximis nostris utiliores reddamus. Neque hoc est ullo modo aut spiritus peregrinus, aut contra Instituti nostri rationem, sed valde potius consentaneum, ac regulis Constitutionibusque nostris, & B. P. N. I G N A T II menti ac desiderio quàm maximè consonum. Nam sculptores ac lapicidæ, qui marmora aliâque petrarum genera incidunt formantque, cum non ignorent ex continuis ictibus ac collisione rerum durissimarum retundi aciem suorum instrumentorum, paratam habent semper apud se cotem qua acuantur; & aliquando etiam

*Tempora
certa sa-
cro rece-
ptui dan-
da.*

ignem, quo novum eis temperamentum
stituitur. Nec ipsi aut quisquam alius
Et iudicii existimare potest, id tempus
perditum, cum alioquin non solum lapide
illi formari non possent, sed & ipsa etiam
instrumenta licet ferrea remaneret ob-

Lib. 30. ac penitus inutilia. Id quod D. Gregorius
Moral. c. divinè planè ad nostrum explicat proprie-
tum commentariis suis in Job super illa

Job. 38. ba, *Numquid mittes fulgura, & ibunt*

35. *revertentia dicent tibi, Adsumus? Mittuntur*

*inquit, & vadunt cum de abscondito specu-
tionis intime in active vite latitudinem*

funduntur. Sed revertentes dicunt De-

Adsumus, quia post opera exteriora, quae

agunt, semper ad suum contemplationis

currunt, ut illic ardoris sui flammam re-

ant, & quasi ex tactu supernae claritatis

scant. Citiùs enim inter ipsa licet bona

teriora frigescerent, nisi intentione solliciti

ad contemplationis ignem incessanter re-

rent. Et paullo inferius: Nisi enim ad con-

templandum Deum sollicita semper mente

currerent, nimirum interna cacitas etiam

teriora praedicationis eorum verba siccant.

Verum quoniam hac de re jam aliàs scrip-

mus, ostendimusque quanti momenti sit

etiam necessarium, nonnulla tempora

ceptui ac solitudini in Societate etiam de-

ad meliorem spiritus restorationem per exercitia quædam spiritualia; nihil ultra hoc tempore adjiciam, nisi ut ipsum iterum vobis commendem, idque eo vehementius, quo jam per Dei gratiam experiëntiã didicimus, universales illas renovationes, quæ jam non semel factæ sunt, non minùs utiles fuisse per totam Societatem, quàm divinæ bonitati ac majestati gratas.

18. Postremo loco præter illa quæ par. 10. §. 7. 8. & 9. dicuntur, non parvi æstimanda sunt, quæ undecimo habentur de retinendis externis Societatis amicis, ac reconciliandis iis qui ullo modo à nobis alieni fuerint. Manifestum enim est, Societatem non paucos adversarios habere, quos ut timere non debemus, cùm ea præstamus quæ officii nostri sunt (imò beati sumus, cùm maledixerint nobis homines, quod ad humiliationem, exercitium, ac meritum nostrum non parùm prodesse potest) nihilominus ut per hujusmodi hominum externorum benevolentiam, quemadmodum Constitutio illa loquitur, magis in omnibus rebus Dei obsequium ac gloria crescat; curandum nobis est diligenter, per ea media, quæ prudentia religiosa subministrabit, ut qui aversi sunt, recuperentur. Maximè au-

Amici Societatis conservandi.

Matth. 5.
11.
Inimicis reconciliandi.

autem studendum est, nè ullam ex parte
 nostra causam præbeamus, dum vel cupiditatis & avaritiæ notam non effugimus
 vel aliquam occasionem præstamus, ut nos
 superbos aut arrogantes, vel negotiorum
 secularium cupidos esse putent, quique
 Principum aulæ, & in omnia loca & omnia
 negotia nos ultro ingeramus. Quo in
 genere, etsi dubium non est, quin multa
 in nos iniuste nobis imponantur; debemus
 tamen hinc in majoris cautionis ansam sumere
 nec quidquam facere quod iniquam illorum
 opinionem confirmet: sed omni potius
 humilitate ac circumspectione ambulare
 secundum gratiam vocationis ac Institoris
 nostri.

*Commen-
 datur di-
 storū exe-
 cutio.*

19. Ecce, Patres carissimi, sententiam
 affectumque animi mei quàm potui plene
 significavi his verbis expressum: iudicium
 vestrum de iis rebus, quæ Societati nostræ
 conservandæ esse debent, & quæ conservare
 possint; & quid etiam faciendum sit
 pro eius conservatione. Hoc illud est quod
 in præsentia mihi occurrebat post aliquot
 mensium meditationem, quibus & de
 vestra bonitati per orationes & sacrificia
 commendavi, & cum Patribus his meis
 assistentibus contuli. Executio ad RR. SS.
 vestras pertinebit, ad quam cupio ut RR.

Vestræ quàm primùm manus admoveant, virili animo, ac suavi efficacia; queinadmodum facturas scio, nee dubito quidquam ex ipsarum parte defuturum. Negotium non mediocris momenti est. Agitur enim de conservatione illius rei, quam qui impugnat, pupillam tangit Altissimi.

20. Reliquum ergo est, ut omnes auscultemus Matrem nostram, quæ nos iis vocibus appellat, quæ cujusvis pectus commovere queant, quibus iisdem olim illa Sanctorum Machabæorum mater filium suum fortissimum animabat: *Fili mi, misere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in aetatem istam perduxi.* Misericordia autem, quam ipsa sibi à filio precabatur, illa erat, ut ille viriliter in certamine se gereret. Unde infert: *Sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus te recipiam.*

Quomodo ad hæc filios suos hortetur Mater Societas?
2. Mach. 7. 28.

v. 29.

Jam verò eò majoribus ac ardentioribus vocibus hortatur nos Societas, Mater nostra, quæ tantis laboribus ac vigiliis, tantæque caritate nos genuit, lactavit, educavit in Christo, quod illa à nobis postulat, ut non solum ipsi viriliter, ac fortiter in hoc prælio dimicemus; sed alios etiam fratres
no-

238 Ep. IX. R. P. N. CLA. AQ. 4. De me
nostros, filios suos, ad idem certamen
memus ac dirigamus: quo aliquando
cum iis ac aliis fratribus nostris majori
natu, primis videlicet Societatis nostrae
tribus, qui fortissimè, summâque cum ac
fificatione ac fructu certamen hoc sustin
runt, gloriosos tandem in cælo nos recipi
Orationibus, sanctisque RR. Vestrarum
crificiis plurimùm me apud Dominum com
mendo. Romæ 28. Martii, 1587.

RR. VV.

Omniū in Christo Servus

CLAUDIUS AQUAVIVUS